

ВЫХОДИТЬ ПО ВТОРНИКАМЪ, ЧЕТВЕРГАМЪ И СУББОТАМЪ.

12-го Марта 1864.

За разсылку отдельных объявлений взимается
за 1000 экз., въ полъ листа 2 р., въ листъ 4 р. с.

За 1 мѣсяць. 1 —
и Виленскомъ Вѣстникѣ выходитъ одинъ разъ
еждѣлю, по пятницамъ, *Виленскій Политехническій*
журналъ. Цѣна за годъ 3 р., съ пересылкою 4 р.
и, выписывающіе Виленскій Вѣстникъ, за пере-
сылку *Листка* ничего не платятъ.

ридаючи звістия. — Високийши новетний.
— Скупури, хинистри, финансе. — Черевити по сизу
новетний. — Правия для прийатия и остави.
— Русскаго подданств. — Журнал Вит. губ. при-
р. — Смертна казн. — Письма: изъ Мари-
и, Витеска и Слуга. — Варшавска корреспо-
нд. С. Петербургскихъ газетъ. — *Иностран. ис-
тин:* Англия. — Австрия. — Дания. — Франція.
— Германия. — Швеція. — Турція. — Италия.
— Географ. денешни. — *Литератур. отдѣлк:* Метро-
и. — Литер. Земельнаго обзор. — Елена В. —
— Литерат. злослов. — Смыслъ. — Биржев. ук-
— Метрополит. доклад. — Объявленія.

Ст. Петербургъ, 10-го марта.

въ субботу, 7-го сего марта, въ малой
звѣ Звѣнаго дворца, сподобился при-
дѣлѣти съ Христовыхъ таинъ: Ихъ Им-
ператорскія Величества ГОСУ-
ДАРСТВЪ ИМПЕРАТОРЪ и ГОСУДАРЬНИ
ИМПЕРАТРИЦА, Ихъ Император-
скія Высочества: Государь
наследникъ Цесаревичъ Ни-
колай Александровичъ, Вели-
кіе Князья: Александръ, Ва-
симіръ, Алексій, Сергій и
Авель Александровичи, Вели-
кія Княжна Марія Алексан-
дровна, Великій Князь Нико-
лай Константиновичъ и Князья
Мануилъ, Герцогъ Лейтенбергскіе, Ни-
колай и Евгений Максимовичи.

(Свѣд. Поч. № 55)

Объ отделе́нияхъ комиссіонерскихъ конторъ. Государственный совѣтъ, въ департаментѣ государственной экономіи и въ общенномъ собраніи, разсмотрѣвъ представленіе министра внутреннихъ дѣлъ, объ отделе́ніи комиссіонерскихъ конторъ *милліонъ лавскихъ*: получившимъ разрѣшеніе на отъѣзды конторы комиссіонерства 1-го разряда дозволять, безъ взноса за сіе особымъ исполнителнымъ заочнымъ, открывать шибко городовъ, гдѣ учреждены конторы, еще отделе́нія сихъ конторъ, но съ тѣмъ, чтобы число такихъ отделе́ній безъ увеличенія

О ЛИТВѢ.

(Соч. П. В. Кукольника.)

(Продолженіе. См. № 27).

Жакобы Иоанновы были гораздо основательнее, потому что поведение Александры в отношении къ Еленѣ скоро послѣ свадьбы перемѣнилось. Она удалила отъ себя Русскихъ сестеръ, не хотѣла утѣрять для нея замкѣ церкви и начала употребляетъ средства къ обращенію Елены въ Латинскую вѣру. Онѣ даже не позволяли, чтобы Еленѣ часто съ Русскими боярами и князьями, находившимися въ Вильнѣ. Кропоткій князь Ромодановскаго, его жены, архимандрита и подъячаго, даннаго ей для наставленія, она никого изъ Русскихъ не видала. Александръ же приводилъ къ ней очень часто Литовскихъ епископовъ и сенаторовъ.

Иоанн высказал в Вильно боярина Кузюзову сь требованиемъ удовлетвореніи условіямъ, заключеннымъ сь нимъ во время сватовства, которыми Александръ утверждалъ присягою. Но онъ отвѣчалъ, что построеніе новой церкви противныя при-
вѣдѣніямъ, даннымъ его предшественни-
комъ Латинскому духовенству, (какъ бу-
то онъ этого не зналъ, когда некая рус-
ская), что Русскіе семейства, оставшія-
ся при великой книгѣ, занимающаеся ра-
ботами, доносами и шпионствомъ, желая при-
знати раздоръ между сунругами; на-
писавъ на требованіе Иоанна о дозволеніи
книжницъ Бѣльской взять къ мужу, отвѣ-
тилъ ему, что священныя сама того не хотятъ

Таким образом печала надежда Литовской Руси, ожидавшей тишины и покровительства от великой княгини, которая сама с трудом сохранила православную веру. Латинское духовенство безразлично поддучало Александра, чтобы он не рвался «склонить супругу свою к принятию Римской веры, если не хочешь и собственную душу погубить». Что же касается построения Церкви, то Виленский епископ ретивился этому на основании Казиміра

первоначального залога, было не более трехъ на каждую контуру, въ случаѣ открытій больше трехъ отдѣленій означенными лицами, чтобы на каждому такому отдѣленію они вносили дополнительную къ залому сумму, въ количествѣ 4,000 руб. Такое же мнѣніе Государственнаго совѣта. Вы с о ч а й ш е у-
тверждено 23-го декабря 1863 года.
(Свѣд. Почта, N 54).

Обо отмыль квитанціонныхъ книгъ, установленныхъ 155-ю ст. уст. телеграфн. на основаніи св. зак. т. XII уст. телеграфн. статья 80 и 155 й, при приемѣ денегъ отмычуются на бланкахъ, на которыхъ написаны пн. наклеены подлинныя деньги подателей. Пн. денегъ, ихъ разрядъ, число словъ, время подачи и плата, внесенная подателями за передачу денегъ по телеграфу, за ихъ дальнейшее отравленіе съ почтою или эстафетою и т. д. Ты же самыя отмытки дѣлаются и въ шнуровой книгѣ на двухъ экземплярахъ квитанціи, изъ которыхъ одинъ экземпляръ вырывается и выдается подателю, а другой, такъ называемый образецъ, оставляется въ книгѣ для контроли. Такое трехкратное дѣланіе отмытокъ по каждой деньшкѣ было установлено въ видахъ контроли надъ денежными сборами. Но давъ же оказывается, что эта мѣра затрудняетъ приемъ денегъ, задерживаетъ ихъ подателей и не достигаетъ своей цѣли. По несоуданнѣшнему о семъ докладу главноуправляющаго путями сообщенія и публичными знаніями Государя Императора, Его Императорское Величество, въ 16-й день января сего года, Высочайше повелѣть соизволило: отменить квитанціонныя книги, установленныя 155-ю ст. уст. телеграфн. и, въ замѣтъ ихъ, ввести на телеграфныхъ станціяхъ бланки, имеющихъ деньги съ отпечатанными и надрубанными внизу квитанціями, которыя выдавались бы подателямъ, какъ расписки въ полученіи отъ нихъ платы. (Свѣд. Почта, N. 54.)

По представленіи ГОСУДАРЮ ИМПЕ-
РАТОРУ всеподданнѣйшихъ адресовъ отъ
жителей узднаго города Опатова, отъ жи-
телей христіанъ и евреевъ г. Бѣжунъ

вой привилегіи, данной по просьбѣ ея королевича Казимира. Этою привилегіею, несомнѣно не дозволено было строить новыхъ Русскихъ церквей, но даже заперщенъ поддерживать и починять старыя. Словомъ Латинское духовенство видимо старалось овладѣть душою слабого Александра. Русскіе мало по малу удалялись. Слыша, какимъ усиліемъ стараются преклонить Елену къ принятію Римскаго исповѣданія, не одинъ изъ нихъ подумалъ, что «если бы такая книга была столько тернѣе за реальнѣе, то что же будетъ съ другими?» Дѣйствительно въ торговлѣ ослабѣла. Съ одной стороны обнаруживалась недовѣрчивость, и должно было надѣяться неминуемаго раздора и войны. Такимъ то образомъ этотъ плачевный духъ обращенія, исподоволававшій тогда въ западной Европѣ, угрожалъ и Литвѣ множествомъ несчастій. Елена, невинная жертва государственныхъ и религіозныхъ соображеній, увидѣла между тѣмъ въ Вильнѣ, окруженная чужими людьми, любя мужа, и принуждена будучи скрывать письма отца и ея на нихъ ответы. Переноса терпѣливо и съдованіе отъ католиковъ, старавшихъ принудить ее къ перемѣнѣ исповѣданія, настолько еще имѣла любви и снисхожденія къ мужу, что въ письмахъ своихъ къ отцу старалась зашифровать и оправдать Александра. Иоаннъ, получая съ ускоріемъ эти отъ страдающей Елены, просилъ преемственность у папы Александра VI, который писалъ къ мужу ея, запрещая ему писать Елену къ перемѣнѣ въ исповѣданіе, но неизвѣстно какия были слѣдствія изъ письма. Между тѣмъ число трудностей надъ обращеніемъ Елены увеличилось. Вильно прѣбывала вдовствующая королева Александра съ дочерью Варварою Елисаветою, и дѣйствовали за одно съ католическою партіею противъ дочери Иоанновой; но усилія ихъ остались тщетны. Въ 1497 году Александръ вывелъ законъ изъ терціяна Иоанна, приказавъ, по старинѣ Латинскаго духовенства, выдать Вильнѣ послѣднему спутнику Елены, ея прѣлнику Юмъ. Кромѣ того Михайлъ Пшешевъ, посолъ Іоанна, возвращавшійся въ Константинополь, задержанъ по призыву

млавского уезда, г. Мышница, остроленского уезда, гмины Садово и Косемина, того же уезда и Покважницы, пузтуского уезда, отъ христіанъ и евреевъ г. Мендзыжница, радзыньскаго уезда, отъ евреевъ г. Лукова, люблинской губерніи, отъ жителей уезднаго города Остроленки, отъ христіанъ и евреевъ г. Кутборка, млавскаго уезда и отъ жителей и 2-хъ кеендовъ гмины Побыково, пузтускаго уезда, отъ жителей гг. Лепчицы, Домбя, Озорова, Шонтка, Грабова, Подзембитъ, гмины Грабова, Вышева, Островка, лепчицкаго уезда, отъ жителей г. Гура-Козьваря, варшавскаго уезда, Калужина, стамиславскаго уезда, отъ жителей аугсбургскаго виленскаго уезданія г. Озорова, отъ чиновниковъ и жителей г. Любина, отъ жителей г. Седльце, отъ евреевъ того же уезда и Ополя, Томашева, люблинской губерніи, Млавы, плацкой губерніи и гмины Радома, радомской губерніи, отъ христіанъ и евреевъ г. Радзанова, отъ жителей-католиковъ г. Макова, плацкой губерніи, жителей г. Свонка, пузтускаго уезда и христіанъ и евреевъ г. Олькуша, — Высочайше повелѣть соизволившимъ лицамъ, подписавшимъ эти адресы объявить за выраженія вѣрноизданныя чeskія чувства благодарности отъ Императора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА

(Рус. Инв. № 50)

Циркуляръ министерства финансовъ казеннымъ палатамъ, отъ 29-го февраля 1864 года за N. 482, по вопросу: обязаны ли Думы и правления разрѣшеніи казенныхъ палатъ въ выдачу гильдейскихъ свидѣтельствъ лицамъ перочисленнымъ изъ купцовъ въ мѣщане, а извѣстные оныхъ въ срокъ.

Тверское губ. правление входило съ представителем въ правительствующій сенатъ по вопросу, о
дѣлахъ ли городскія думы испрашивать разрѣшенія
казенныхъ палатъ на выдачу гильдейскихъ свидѣ-
тельствъ лицамъ, перечисленнымъ изъ купеческаго
мѣстнаго, за неимѣніемъ оныхъ въ срокъ, или могутъ
выдавать таковыя свидѣтельства, доносъ только
семъ палатамъ для распоряженія о причисленіи
значительныхъ лицъ въ купечество.

Правительствующий сенат, при рассмотрении этого представления, приняв в соображение, что при мнении к ст. 31 Высочайше утвержденного, 1-го января 1863 г., положенія о посылках за проторговли и других промысловъ, предоставляет лицамъ, прекратившимъ свой торгъ, а равно желающимъ заниматься торговлею вновь, безуслов-

цию Алакцидра, а жители Смоленска ограбили Вяземских купцов. Небольшая надежда предугадать бедствия войны, к которой присоединился еще голод; наконец зараза, вывезенная Колумбом из Америки быстро распространилась по Литве и привела в ужас ее жителей.

Преславоуваніе православнаго исповѣданія въ Литвѣ сдѣлалось общимъ. Имѣя Смоленскаго епископа, Іосифа, взявшаго обратити всехъ нашихъ Литовскихъ еднѣй въ церковь въ Латинство, ободриа Алексѣя и Бернардинскіе монахи, обѣзвая Русскіе города и селенія и крича: «да будетъ одѣсто и одинъ паствръ», старались склони ти жителей къ соединенію съ Римомъ. Алексѣй содѣйствовалъ имъ въ этомъ дѣлѣ, угрожа гнѣвомъ своимъ тѣмъ, к комушеніямъ, ихъ не покорятся. Но всѣ удѣи проповѣдниковъ Латинства не могли поболѣвать твердости православныхъ жителей великаго княжества и обратились въ вредъ самому же Алексѣю, который рѣзъ то шилъся многихъ земель и подданныхъ. Князя Симеонъ Бѣльскій, Маса скій и Хотетовскій, Бояре Мценскіе и Мадейскіе покорились Іоанну, и земли и зайиты были Московскими войсками. Вое рѣ послѣ того сдѣлали тоже самое потѣи немиримыхъ враговъ Московскаго Государя, Іоанна Можайскаго и Івана Пьяикина. Литва утратила чрезъ то Любниговъ, Стародубъ, Гомель, Люб Рылскъ и Новгородъ Сѣверскій. На сѣдѣнокъ перешли на сторону Іоанна князѣ Трубевскіе (Трубецкіе) потомки Ольг да, Іоаннъ, объявивъ войну Алексѣю, привелъ двѣ сильныя рати, которыя за вали весь восточный берегъ Днѣстра, а въ Сѣверской области взяли Дорогобужъ.

Александръ, видя въ опасности
поддержку, по неимѣнн способности
водва, обратился къ любимому и уважае-
му всѣмъ Литовскому гетману Петру Би-
зю, который, будучи уже тогда на сме-
номъ ордѣ, сказалъ Александру, что ки-
Константины Острожской одинъ только
можетъ замѣнить его. Не смотря на нео-
битающую ревность къ православію эт-

покупать сивальства и библети на текущее издание года; на основании их 571 ст. V, т. е. по номиналу, купцы, перечисленные в мыщане, за новизне и ввиду сивальского сивальства, могут за текущее года вновь записаться на гильдию не тем по рядкам, какой установлен для перехода мыщанских купцов, а вписаны лишь городских и земских повинностей и гильдейских поиманы, по которому шавальствующий севать, согласно с мыщане гг. министров внутренних делъ и финансовъ, определяя, что со стороны казенныхъ платъ не можетъ быть встречено никакихъ препятствъ къ перечислению въ купество мыщанщины, если они внесъ гильдейскъ поиманы и исполнили въ установленномъ въ отношении общества, къ которому принадлежатъ, обязанности, и что за сими предельными и несправными дузами разрешенъ въ выдачу купеческихъ сивальствъ, что имъ предостановлено нынъ закономъ, было бы не болѣе, какъ дѣйствующее содержаніе формальностию.

О таком решении правительствующего сената сообщением г. министру финансов в указе, от 13-го минувшаго декабря, N. 76,175, дано знать казенным палатам для сведения и руководства.

Подписал: за министра финансов, товарищ
министра Небольсин.

Скрьпиль: управляющій департаментом,
Нарожимскій.
(В. Вѣд. N. 62.)

Объ измѣненіи ст. 878 ч. V кн. II и примѣ. 25-
го ст. 1078 ч. IV кн. III сое. воен. пост., изд. 1884
года. Государств. Императоръ, соотвѣ-
ственно военнаго совѣта, въ 9-й день февраля
въ томъ случаѣ, если закончить утвердить наложен-
ныя означенныя статьи въ сѣдующемъ видѣ: 4-й кнѣг
II ст. 878. П. 2. Со времени поступления арестованъ
въ военныя команды и во время заключеніи ихъ въ
гаузахъ, въ оранжере-гаузахъ и т. п., отсу-
скаются имъ, по требованію начальниковъ тѣхъ
частей и командъ, въ вѣдѣніи коихъ они находятся,
изъ провинтскаго вѣдомства кормовыя деньги по
табелямъ, ежегодно составляемой въ министерствѣ
внутреннихъ дѣлъ о деньгахъ на прокормленіе ар-
естованъ гражданскаго вѣдомства. П. 3. Эти же
деньги отпускаются имъ отъ провинтскаго вѣдо-
мства и во время заключеніи ихъ въ тюрьмахъ гра-
жданскаго вѣдомства. Ст. 878 примѣ. 1-е и 2-е (по 1-му
прод.) — отменяются вовсе. Часті IV кнѣг II
ст. 1078. Примѣчаніе 2-е П. 2. Со времени посту-
пленія арестованъ въ военныя команды и во вре-
мя заключеніи ихъ на гаузахъ, въ оранжере-гау-
захъ и т. п., отпускается имъ по требованію на-
чальниковъ тѣхъ частей и командъ, въ вѣдѣніи ко-
ихъ они находятся, изъ провинтскаго вѣдомства
кормовыя деньги по табелямъ, ежегодно составляемой
въ министерствѣ внутреннихъ дѣлъ о деньгахъ на
прокормленіе арестованъ гражданскаго вѣдомства.
П. 3. Эти же деньги отпускаются имъ отъ провин-
скаго вѣдомства и во время заключеніи ихъ въ тюр-
махъ гражданскаго вѣдомства.

Приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ
21-го февраля, н а з н а ч е н ы: сверхштатные в

потомка князей Галицких, Александр
принужден был покориться необходи-
мости и заставить на время умолкнуть голо-
нобидности. Онъ повелъ Константи-
въ званіе Литовскаго гетмана и далъ е-
главное начальство надъ войскомъ проти-
Россійя его братья. Князь Острожскій
устремился съвозъ богатствъ и дѣлѣтъ
участвъ къ Дорогобужу, близъ котораго
берегахъ рѣки Вѣдрини расположились бы-
Русскія войска подъ начальствомъ кня-
Данила Щени и Юрія Захаревича. Стрѣ-
роженъ полкъ рати Иоанновой отступилъ
отъ берега, чтобы вывести Литовцевъ въ
обширное Митѣковъ поле. Здѣсь то про-
зошла битва, продолжавшаяся нѣсколь-
часовъ съ мужествомъ и упорствомъ
обѣихъ сторонъ. Наконецъ засада, уде-
енная княземъ Данииломъ Щеней, удари-
Литовцамъ въ тылъ и разстроила ихъ
вершено. Восемь тысячъ сподвижниковъ
Острожскаго погибли на мѣстѣ битвы,
считая утонувшихъ въ рѣкѣ. Князь Остро-
скій, дѣлѣтъ князь Смоленскій Станиславъ
маршалки Остюковичъ и Хребтовичъ, князь
Дружбѣ, Масальскіе, паны: Кишка, Гал-
вичъ, Зиновичъ и множество другихъ зна-
нѣйшихъ въ государствѣ лицъ взяты
пѣнны. Всѣмъ затѣмъ Менган-Гирей
сказалъ на Литву сыновей своихъ въ 15
копичи, которые выжили Хмельникъ,
Кременецъ, Брѣстъ, Владимиръ, Луцъ,
Бреславль и другіе города, и забравъ ма-
жество народа въ пѣнѣ, возвратились въ
Крымъ. Отправлено было также посол-
ство къ Стевану, Господарю Молдавскому,
чтобы склонить его къ войнѣ съ Лит-
вою.

Александръ, видя себя въ крайнюю
принялъ сначала цѣковыми мѣры къ
щій государства: укрѣпиль Ватеевъ
Полоцкъ, Оршу, Смоленскъ; присоединилъ
Стефаномъ Молдавскій и Мѣглан-
рею, чтобы отвѣчать имъ отъ союза
Москвою и вступилъ въ союзъ съ Лив-
скимъ магистромъ. Вальтеромъ фонъ Па-
тенбергомъ, а между тѣмъ отправилъ
словъ въ Москву для заключенія мира и
содействіи королей Венгерскаго и Польскаго.
Въ продолженіи этого времени умъ
Иоаннъ Альбрехтъ въ 1501 году, и А-
лександръ, помогая Польской коронѣ,

и е.-петербургской полиции: Васильевъ — ро-
ссіянскій урядный врачъ; Никитинъ — по-
невежскій урядный врачъ; Елагинскій —
новоалександровскій городовой врачъ; и Ви-
биновъ — витебскій городовой врачъ; Ви-
тебскій городской врачъ Бибиновъ — сурхо-
титный врачъ е.-петербургской полиціи, до-
кторъ медицины: состоящій при министерствѣ, на-
дворный совѣтникъ Пирожковъ — инспекторъ
ковенской врачебной управы; утвержденъ въ
этой должности: лекарь, исправляющій
должность виленскаго уряднаго врача — Ста-
ницъ. Определены въ службу: Магнитъ — исправляющій должность немальскаго го-
родоваго врача, Ангинъ — исправляющій до-
лжность маляйскаго уряднаго врача; уволены изъ
этой должности, — инспекторъ ковенской врачебной
управы, штабъ-лекарь, статскій совѣтникъ Го-
лаевскій; отъ службы: етненскій городовой
врачъ, лекарь Ореховскій; сапожнскій горо-
довой врачъ, медико-хирургъ, наив. сов. Мокри-
цкичъ; сапожнскій урядный врачъ, лекарь Му-
шинскій; лекаря, исправляющіе должности го-
родовыхъ врачей: витебскаго — Кржижскій и
немальскаго — Вондаевскій; велижскій —
уядный врачъ, лекарь Романовскій; по бо-
лѣзности: етненскій городской врачъ, штабъ-лекаръ
наив. сов. Войцехъ — де-Мезеръ, съ мун-
диромъ, должности присвоенныя; по проше-
нію: росіискій урядный врачъ, Шилек-
вичъ; поневежскій урядный врачъ, штабъ-
лекаръ наив. сов. Станевичъ, исправляющій
должность новоалександровскаго городоваго
врача, лекарь, титул. сов. Фролицъ ичъ.

(Смв. Почт. N 53).

Почетный член Могилевских лечебных заведений гражданскаго вѣдомства, колл. сов. В. А. Соколовъ. Всенародный праздникъ пожелавъ, въ день сентября 1893 г., орденъ св. Владимира 4-го ст. за безупрочную выслугу 35 лѣтъ въ офицерскихъ чинахъ. Г. министромъ внутреннихъ дѣлъ, ординарнымъ Могилевскихъ богоугодныхъ заведеній, лекторъ Могилевскихъ лекцій, назначенъ аккураторъ Могилевской врачебной управы. По назначенію губернскаго статистическаго комитета, секретарь того комитета, колл. сов. Соколовъ отчисленъ отъ этой должности, по прошенію, съ оставленіемъ естественнаго члена комитета и съ предоставленіемъ права носить мундиръ, присвоенный должности секретаря статистическаго комитета, а его мѣсто, секретаремъ комитета, переведенъ причисленный къ департаменту уѣздовъ министерства Императорскаго двора надъ. сов. Дубовскій. (Мог. Губ. В. Н. 9).

Определены и назначены на должности: исполняющий должность помощника Ковенского пехотейстеры штабс-ротмистры Тимирязев и испр. долж. помощника Вилкомирского уездного правника, поручик Тимирязев; Вилкомским уездным судьей, колл. асс. Керцел Ново-Александровским уездным стрелчатым сов. Душин; испр. долж. пристава 3 ст. Росненского уезда губ. секр. Вилма Пасеев.

быть о славу съ Россією. Не смотря
то, что опъ могъ, вступивъ на Польскіе
престола, распорядитъ силами двухъ го-
дарствъ, Иоаннъ успѣшно продолжалъ во-
ну, и войска его съ двухъ сторонъ, сѣ-
ной и восточной, нагнали на Литву.
Близъ Мстиславля воеводы Иоанновы одо-
жали блистательную побѣду надъ княземъ
Михаиломъ Пакселавскимъ и Евстафіемъ
Дашковичемъ, умертвивъ до семи тысячъ
непріятелей, взяли множество плѣнныхъ
и всѣ знамена. Магистръ Пастенбекъ
получилъ было нѣкоторый успѣхъ близъ
Пекова, но Даниилъ Щеня, присланный
Иоанномъ, отомстилъ за то ужаснымъ о-
стошеишемъ Ливоніи и жестокими же-
ніемъ Пшемскъ близъ Гельмста. Что
отвѣкъ Менглан-Гирей отъ границъ Литвы
Александръ вступилъ въ союзъ съ Шихъ-
Ахметомъ, ханомъ большой золотой орды
по Менглан-Гирей, восторжествовавъ на-
нимъ, истребилъ остатки Батыева цар-
ства. Преслѣдуемый непріятелями Шихъ-Ах-
метъ обратился подъ покровительство Алек-
сандра, но по его приказанію задержанъ и
саженъ подъ стражу. Изъя его въ сво-
власти, Александръ надѣялся держать
страхъ Менглан-Гирей и отторгнуть его
союзъ съ Иоанномъ. Но это безполез-
зодѣйство не доставило ему никакихъ
годъ. Менглан-Гирей остался вѣрнымъ
юзникомъ Иоанна до самой его кончины.

Долго было употребить невозможно-
ую для примирения съ Москвою. Ц-
сательство папы непомогло въ эт-
слухъ Александру. Димитрій, сынъ И-
на, войдя съ сильными войсками въ Лип-
влязъ Оршу, выжегъ предметіе Витебска
распространялъ опустошеніе до Полоцка.
Привиденій въ ужасъ Александръ отъ-
вилъ въ Москву посольство, которое
ключило съ нею перемиріе на шесть л-
Всѣмъ затѣмъ прибыл изъ Москвы
смы взять присугу съ Виленискаго сими-
на, что королеву Елену не будучъ по-
нужда въ перемѣнъ вѣроисповѣда-
Александръ сначала задержалъ этихъ
словъ, якобы за оскорбленіе Смоленска
купцевъ; но вкорѣ потомъ одумавшись
подписавъ перемиріе, отправилъ ихъ
честно.
(Прод. впрѣд.)

(Прод. впрѣдъ.)

вать себя монополию страхования, — и потому встрѣтилъ сильное сопротивленіе въ палатѣ общинъ. Можно надѣяться однако, что онъ будетъ принятъ парламентомъ.

— По вѣстіямъ изъ Бомбея, полученнымъ черезъ Марселъ, устройство подводнаго телеграфа черезъ Персидскій проливъ окончено.

— 21-го февраля выѣхали изъ Шанхая члены японскаго посольства, отправляющагося въ Англію и Францію съ собственноручными письмами тайкуна къ императору Французовъ и королю Виктору.

А В С Т Р І Я.

Комитетъ Нижне-Австрійскаго Сейма рѣшилъ, большинствомъ одного только голоса, предложить Сейму признать недействительнымъ избраніе Шувальки.

Віенскій городской советъ обратился къ правительству съ просьбою о разрѣшеніи поставить памятникъ на могилѣ лицъ, павшихъ въ Вѣнѣ 13-го марта 1848 г. Разрѣшеніе было дано съ тѣмъ условіемъ, чтобы въ надписи на памятникъ не было ничего политическаго. Городской советъ избралъ слѣдующую, кажется простую надпись: „13-го марта 1848 г.“ — но она была признана несогласною съ вышеупомянутымъ условіемъ...

Д А Н І Я.

Ольденбургское министерство, въслѣдствіе запроса, сдѣланнаго ему Сеймомъ, формально опровергло слухи о промѣнѣ Ольденбурга на Голштинію и часть Шлезвигъ.

До сихъ поръ общественное вниманіе было обращено, главнымъ образомъ, на политическую сторону шлезвиг-гоштинской войны, и мало интересовало финансовую сторону дѣла, а между тѣмъ она тоже имѣетъ важное значеніе, и притомъ важное политическое значеніе, для двухъ конституціонныхъ нѣмецкихъ державъ, вступившихъ въ войну безъ разрѣшенія своихъ парламентовъ. Известно, что австрійскій рейхсратъ разрѣшилъ кредитъ только для военной экспедиціи въ Голштинію, но не для войны съ Даніей. Откуда же правительство беретъ деньги для войны? И кто, и каковы образомъ должны будутъ покрыть эти издержки? Правда, правительство, израсходовавъ нѣсколько десятковъ милліоновъ, можетъ потребовать у рейхсрата дополнительныхъ кредитовъ; но съ какой стати народамъ Австріи платить за издержки на войну, которая для нихъ вовсе ненужна? Рейхсратъ можетъ отказать правительству въ кредитѣ. Но легко можетъ быть, что австрійское правительство найдетъ способъ вознагражденія съ побѣжденнаго. Съ кого же это? Если герцогства останутся за Данією, то, значить, вознагражденіе должна будетъ заплатить Данія, разорившая, измученная войною. Тогда справедливость потребуетъ, чтобы значительная часть этого вознагражденія была разложена на Голштинцевъ и Шлезвигцевъ. Если же герцогства будутъ отдѣлены отъ Даніи, то съ какой стати Данія, ограбленная, платить еще и за военные издержки? Голштинцы и Шлезвигцы, и безъ того уже разоренные войною, должны будутъ заплатить своимъ благодѣтелямъ за всѣ ихъ убытки. Слѣдовательно, какъ ни поверни дѣло, все приходится плохо Шлезвигу и Голштиніи! Известно, что прусскія финансовыя дѣла еще въ худшемъ положеніи, чѣмъ австрійскія; въ Пруссіи палаты вовсе не втиривали бюджета.

Ф Р А Н Ц І Я.

По докладу министра иностранныхъ дѣлъ, г. Друэна де-Лью, императоръ Наполеонъ назначилъ комиссію изъ пяти членовъ для разбора спорнаго дѣла между компанією Суэскаго канала и египетскимъ правительствомъ. Председателемъ этой комиссіи — г. Тувенель, бывший министръ и посланникъ при константинопольскомъ дворѣ, хорошо знакомый съ положеніемъ дѣла на Востоку. Египетское правительство доставитъ всѣ нужные матеріалы для комиссіи. На основаніи ея работы Наполеонъ произнесетъ приговоръ, какъ верховный третейскій судья, признанный обими спорящими сторонами.

Г Р Е Ц І Я.

Изъ Аеннъ сообщаютъ, что туда прибылъ дядя короля вѣндовъ, принцъ Фридрихъ. Носитель слухъ, что онъ будетъ назначенъ вице-королемъ Ионическихъ острововъ.

Г Е Р М А Н І Я.

Новый король баварскій, Людвигъ II, принесъ присягу на вѣрность конституціи. Прусское правительство намѣрено, кажется, отдѣлать Баварію отъ другихъ второстепенныхъ германскихъ государствъ. Принцъ Адальбертъ прусскій, дядя (съ материнской стороны) короля Людвика, посланъ въ Мюнхенъ съ особыми порученіемъ отъ короля Вильгельма. Австрійскій императоръ имѣлъ уже въ Мюнхенѣ своего представителя, въ лицѣ эрцгерцога Альбрехта, который уѣхалъ обратно въ Вѣну.

Ш В Е Ц І Я.

Воденіе, возбужденное въ Стокгольмѣ митингомъ по датско-германскому вопросу, еще не прекратилось. „Nya dagligt Allehanda“ звалазываетъ всю вину безпорядковъ на скандинавство; „Aftonbladet“ утверждаетъ напротивъ того, что они были возбуждены реакціонерами, съ цѣлью бросить тѣнь на оппозицію. По словамъ „Nya dagligt Allehanda“, шведское правительство должно сосредоточить въ Скани (южной части Швеціи) 15,000 войска, для занятія, въ случаѣ надобности, острововъ Зеландіи и Фюнни.

— Изъ Стокгольма сообщаютъ, что 7, 8 и 9 марта въ уацкахъ проходили снова безпорядки. Предъ королевскимъ дворцомъ и домами принца Оскара и датскаго посланника проходила демонстрація въ пользу Даніи.

Т У Р Ц І Я.

Общанія банкетальной Порты въ пользу христіанъ, оказываются, какъ и надо было ожидать, только пустыми словами. Преслѣдованія и жестокости противъ нихъ не переставали и не перестаютъ. Христіанскіе жители въ Герцеговинѣ отказываются платить подати, потому что у нихъ на то нѣтъ средствъ, въслѣдствіе систематическаго грабежа турецкихъ властей. Воеводы и старшій отводятся въ дѣлѣхъ въ Мостаръ, священники бѣгутъ. Въ странѣ господствуетъ большое возмущеніе.

По вѣстіямъ изъ Сиріи, между Друзами началась война, въслѣдствіе чего, опасаясь возобновленія рѣзни христіанъ, турецкое правительство послало войска въ горы.

И Т А Л І Я.

Итальянскій министръ юстиціи и духовныхъ дѣлъ, Пизанелли, представилъ парламенту чрезвычайно важ-

ный проектъ закона о монашескихъ орденахъ и о подвижникахъ имѣвшихъ, принадлежащихъ духовенству. Сущность этого закона заключается въ слѣдующемъ: всѣ монашескіе ордена, всѣ духовныя корпораціи признаются уничтоженными; монастыри закрываются, исключая только нищенствующихъ орденовъ, которые предполагается закрыть только по смерти всѣхъ принадлежащихъ къ нимъ теперь монаховъ; монахамъ возвращается пользованіе всѣми гражданскими правами; недвижимыя имѣнія монастырей и другихъ корпорацій становятся собственностью государства, которое вноситъ за то на содержаніе духовенства 5% со стоимости этихъ имѣній; каждому монаху назначается пожизненная пенсія отъ 150 до 600 франковъ въ годъ. Всѣхъ монашескихъ орденовъ въ Италіи, не считая Рима и Венеціанской области 84; монастырей 2,382, а въ томъ числѣ 658 нищенствующихъ орденовъ; монаховъ и монахинь 63,239. Не трудно представить себѣ, что сильная оппозиція встрѣтитъ проектъ Пизанелли, хотя съ другой стороны его обвиняютъ въ томъ, что онъ оставилъ на полдорогѣ.

— Въ туринской газетѣ „Italia“ сообщается, что папа опасно боленъ. Лихорадка было уменьшилась 7 марта, но вечеромъ того же дня такъ усилилась, что нужно было послать за докторомъ его свѣтѣйшества, г. Вилле-Прета, въ поздній часъ ночи.

— „Indépendance Belge“ сообщаетъ, что, по достоверному источнику изъ Рима, болѣзнь папы приняла серьезный характеръ.

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ДЕНЕШИ.

БЕРЛИНЪ, 18-го марта. Изъ прусской главной квартиры сообщаютъ, отъ 5-го (17-го) числа, что вылазка датчанъ противъ Раккебулла была отражена прусскою бригадою Гебена.

Бригады Редера и Каштейна и 3-й стрѣлковый батальонъ взяли Остердуппель и Вестердуппель; уронъ пруссаковъ составлялъ менѣе ста человѣкъ; датчане дрались храбро, и тѣмъ не менѣе у нихъ взято триста человѣкъ въ плѣны.

БЕРЛИНЪ, 20-го марта. Вчера, въ присутствіи наслѣднаго принца прусскаго, принца Альбрехта и принца гогенцоллернскаго, предпринята была рекогносцировка къ Фридриху и укрѣпленному лагерю. Датскіе аванпосты были отбѣснены въ баціоны крѣпости.

Сююзики выбрали мѣста для постройки батарей. Имъ пришлось выдержать чрезвычайно сильный огонь съ крѣпости и съ канонирскихъ лодокъ. Прускіе капитаны Штудингъ и Бюловъ ранены, послѣдній легко; кромѣ того у насъ два человека убиты и десять ранено. Потеря австрійцевъ незначительна.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ.

ЗЕМЛЕДѢЛЬЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ.

— Г. Крайслеръ, въ „Agronomische Zeitung“, обращаетъ вниманіе хозяевъ на удобреніе косяною мукою, выгоды которой они могутъ испробовать на дѣлѣ. Вотъ, что, между прочимъ, говоритъ онъ. Нѣсколько лѣтъ тому назадъ, говоря объ искусственныхъ тукахъ, я высказалъ мысль, что хозяйства безъ орошенія луговъ и искусственныхъ удобреній, при отсутствіи побочныхъ промысловъ, неминуемо должны обанкротиться. Съ тѣхъ поръ я имѣлъ случай убедиться въ справедливости этого на опытѣ. Въ одну изъ поѣздокъ своихъ я наткнулся на мѣстность, посвященную всѣмъ признакамъ развитія культуры, въ которой многи изъ отдѣльныхъ частей были засажены лѣсомъ въ недавнее время. На удивленный вопросъ мой: чтобы это значило? мнѣ отвѣчали: „это работа самихъ крестьянъ, такъ какъ поля уже не приносятъ прежняго дохода и владѣльцы находятъ выгоду занимать ихъ болѣе дорогими лѣсомъ.“ Ясно, что поля истощились; они разграблены были хищническою, разорившею только солому, культурою, и вотъ прибѣгаютъ къ лѣсу, чтобы извлечь плодородіе изъ нижнихъ слоевъ почвы и пользоваться имъ до тѣхъ поръ, когда уже и лѣсъ не будетъ расти; конечно, со временемъ, земля обратится въ пустыню и владѣльцы выселятся. Это случилось въ Баваріи. Тоже вѣроятно, произошло съ мѣстами въ Оденвальдѣ, достаточными теперь жалкую паству для овецъ, а прежде плодородными, какъ это можно замѣтить по оставшимся обширнымъ строениямъ.

Напротивъ, гдѣ существуетъ привозъ удобренія извнѣ, тамъ плодородіе возвышается и прежде плохія земли обрабатываютъ въ самыя богатыя, какъ это видимъ близъ Мюнхена, Нюрнберга и др.

Теперь, самъ собою возникаетъ вопросъ: каковы образомъ должны поступать, хозяева, которые не могутъ имѣть такого подвоза и желаютъ возвысить благосостояніе хозяйства? Отвѣтъ: приобретать суррогаты навознаго удобренія. Быть можетъ возразятъ: „но она дѣйствуетъ слишкомъ быстро!“ Тѣмъ лучше, отвѣтитъ англичанинъ: мои деньги скорѣе ко мнѣ возвращаются.“ Вообще искусственнымъ тукамъ предвѣститъ блестящая будущность (конечно они всегда будутъ и должны употребляться побочнымъ средствомъ при главномъ удобреніи хлѣвнымъ навозомъ). Въ бытотрѣ дѣйствіи заключается главная ихъ выгода. Предлагаю два примѣра изъ моей практики. Одно имѣніе, приобретенное мною на Гантѣ, несмотря на всѣ уценки и старанія, давало ничтожные доходы, пока, наконецъ, лѣтъ 7 тому назадъ, я не завелъ небольшой косяной мельницы при молотилкѣ. Какъ бы волшебствомъ измѣнилась фантома имѣнія. Поѣвны клевера, удобреннаго косяною мукою, давали превосходные урожаи, равно какъ и сѣдывающіе за ними продукты, такъ что, по прошествіи уже 2-хъ лѣтъ, я достигъ своей цѣли, имѣя возможность отдать это имѣніе въ аренду, на обоюднo-выгодныхъ условіяхъ, за весьма высокую цѣну. Другой случай такого рода. Мнѣ понадобилось засѣять большое пространство ячменемъ. Не смотря на всѣ протесты моихъ рабочихъ и управленіи, я удобрилъ почву навозомъ такъ сильно, что его хватило только на 2 1/2 поля на половину оставшагося поля и разсыпалъ сырую косяную муку, по 12 пуд. на десятину, а другую половину удобрилъ мукою расперенныхъ косяей, по 6 пуд. на десятину. Вначалѣ растенія на полѣ, удобренномъ навозомъ, росли пыльные; на удобренномъ сырою мукою — произрастали туго. Но въслѣдствіи растенія, получившія косяное удобреніе, значительно обогатились первыми. Осенью все поле я удобрилъ вновь половиною удобреніемъ косяною мукою, — и въ урожаѣ съ той части, которая получила въ прошедшемъ году навозъ, не было никакой разницы съ урожаемъ, снятымъ съ той части поля, которая уже 5 лѣтъ не удобрялась навозомъ, получая два года только косяную муку.

заварило jednak o lieze interesa prywatne, i z tego powodu w izbie gmin spotkało ono potężny opór. Spodziewać się wszakże należy, że parlament zatwierdzi to prawo.

— Według wiadomości otrzymanych z Bombay przez Marsylję, budowa telegrafu podwodnego przez zatokę Perską została ukończoną.

— Dnia 21 lutego wyjechało z Szanghaju poselstwo japońskie, udające się do Anglii i Francji z własnoręcznemi listami Tajkuna do cesarza Francuzów i królowej Wiktorji.

A U S T R J A.

— Komitet sejmowy niżej Austrji uchwalił większością jednego tylko głosu wystąpić na sejm z wnioskiem o unieważnienie wyboru Schuselki.

— Wiedeńska rada miejska udała się do rządu z prośbą o pozwolenie wzniesienia pomnika nad grobem tych, którzy padli w Wiedniu 13 marca 1848. Rząd zezwolił na to, z warunkiem jednak, ażeby w napisie na pomniku nie było nic politycznego; rada miejska uchwaliła położyć następujący, prosty jak się zdaje, napis: „13 marca 1848“ lecz i ten uznany został za nieodpowiadający wyżej wzmiankowanemu zastrzeżeniu.

D A N J A.

— Ministerjum oldenburgskie, w skutek zapytania zrobionego przez sejm, stanowczo zbija pogłoski krążące o zamianie księstwa oldenburgskiego na Holsztynję i część Szlezwigu.

W wojnie szlezwigo-holsztynjskiej, mniemanie publiczne miało głównie zwrócone oczy na stronę polityczną sprawy, a bardzo mało zaprzątało się jej stroną finansową. Tymczasem ta ostatnia ma również ważne znaczenie, a to znaczenie polityczne dla dwójga konstytucyjnych mocarstw niemieckich, które rozpoczęły boj bez przyzwolenia swoich parlamentów. Wiadomo, że austrjański sejm cesarstwa udzielił kredytów tylko na zbrojną egzekucję w Holsztynie, nie zaś na wojnę z Danją. Skądże rząd bierze na tę wojnę fundusze? i jakim sposobem przyjdzie spłacić te wydatki? Wprawdzie rząd, po wyzerpaniu kilkudziesięciu miljonów, może zażądać w reichsracie kredytów dodatkowych; lecz co za powód mają narody Austrji do łożenia wydatków na wojnę, która dla nich całe jest niepotrzebna? Sejm cesarstwa może odmówić rządowi kredytu. Łatwo przypuszczać można, iż rząd spodziewa się otrzymać wynagrodzenie od strony pokonanej w boju; lecz od kogoż? Jeżeli księstwa pozostaną przy Danji, to wynagrodzenie kosztów spadnie na ten kraj zrujnowany i znękany przez wojnę. Wtenczas słusznosc wymagać będzie, aby część tego wynagrodzenia poniosły księstwa Szlezwigu i Holsztynu. Jeżeli zaś księstwa zostaną od Danji oderwane, to jakim prawem ma być na kraj wyluty z posiadłości włożona opłata kosztów wojennych? Mieszkańcy Holsztynu i Szlezwigu, dosyć już teraz zrujnowani przez wojnę, zmuszeni nadto będą do zapłacenia wszelkich strat swoim dobroczyńcom. Tak więc, z jakiegokolwiek strony przyjdzie się zapatrywać na sprawę, zawsze niekiedy wyjdzie na tēm Holsztyn i Szlezwig. Wiadomo, że pruskie interesa skarbowe w gorszym są nawet położeniu aniżeli austrjańskie: w Prusiech izby całkiem nieuchwialiły budżetu.

F R A N C J A.

Skutkiem wniesienia ministra spraw zagranicznych p. Drouyna de Lhuys, cesarz Napoleon wyznaczył komisję z pięciu osób złożoną, dla rozważenia sporu zasłego pomiędzy Towarzystwem kanału Suezkiego a rządem egipskim. Przydywać będzie w komisji p. Thouvenel, były minister i poseł na dworzec konstancyjnopolskim, mąż dobrze świadomy położenia rzeczy na Wschodzie. Rząd egipski dostarczy komisji wszelkich potrzebnych materjałów. Na zasadzie jej pracy, Napoleon, jako najwyższy sędzia polubowny, przez obie strony toczące strony uznany, wyda ostateczne postanowienie.

G R E C J A.

Donoszą z Aten, że do stolicy przybył stryj króla Hellenów, książę Fryderyk. Krążą pogłoski, że książę otrzyma nominację na wice króla wysp Jońskich.

N I E M C Y.

Nowy król bawarski Ludwik II złożył przysięgę na wierność konstytucji. Rząd pruski, ile się zdaje, zamierza skłonić Bawarję do usunięcia się od innych drugorzędnych mocarstw niemieckich. Adalbert książę pruski, stryj po kądzieli króla Ludwika, udał się do Monachjum ze szczególnem poleceniem króla Wilhelma. Cesarz austrjański miał już w Monachjum swego przedstawiciela, w osobie arcyksięcia Alberta, który odjechał z powrotem do Wiednia.

S Z W E C J A.

Wzburzenie sprawione w Stockholmie przez meeting w zatargu duńsko-niemieckiej, jeszcze nie ustało. Dziennik Nya dagligt Allehanda zrzuca całą odpowiedzialność za wzniesione zawichrenia na stronnictwo skandynewskie; dziennik Aftonbladet zaś usiłuje wzmocnić, że główną sprężyną ich byli reakcyoniści, w celu zrzućcia niejakiegoż cienia na opozycję. Rząd szwedzki, jak utrzymuje Nya dagligt Allehanda, postanowił skupić w Skanii (w południowej Szwecji) 15,000 wojska, dla zajęcia niem w razie potrzeby wysp Zelandji i Fionji.

Donoszą ze Stockholmu, że dnia 7 i 9 marca zaszły znowu na ulicach miasta zamieszki. Przed pałacem królewskim, oraz domami księcia Oska i postu duńskiego robiono demonstracje na korzyść Danji.

T U R C J A.

Obietnice wysokić Porty w rzeczy polepszenia doli chrześcijan, okazują się, jak to przewidywać należało, tylko pięknie brzmiącemi słowami. Prześladowania i okrucieństwa nieustawały tam i dotąd nieustają. Ludność chrześcijańska Hercegowiny wymawia się od płacenia podatków, ponieważ ustawicznie grabież wladz tureckich wylży ją ze wszelkich środków. Skutkiem tego, wojewodów i starców na tańcu prowadzą do Mostaru; duchowieństwo w ucieczce szuka ocalenia. W kraju wielkie panuje wzburzenie.

Według wiadomości z Syrii, pomiędzy Druzami panuje wzburzenie; z tego powodu, obawiając się ponowienia rzezi chrześcijan, rząd turecki wysłał oddział wojska w góry.

W Ł O C H Y.

Minister włoski sprawiedliwości i wyznań, Pisanelli, wniósł na parlament niesłychanie ważny projekt

prawa o zgromadzeniach zakonnych i dobrach nieruchomości należących do duchowieństwa. Treść tego prawa jest następująca: wszystkie zgromadzenia zakonne, wszelkie stowarzyszenia religijne uważają się za rozwiązane; klasztory się zamykają; z wyjątkiem żebrzących, które mają być rozwiązane po śmierci wszystkich dziś żyjących zakonników; mniichom przywraca się używanie wszelkich praw cywilnych; dobra nieruchomości należące do klasztorów i innych stowarzyszeń religijnych stają się własnością państwa, które za to płaci na utrzymanie duchowieństwa po 5% od wartości tych majątków; każdy zakonnik otrzymuje do śmierci pensję od 150 do 600 franków rocznie. Zgromadzeń zakonnych we Włoszech, oprócz państwa kościelnego i prowincji Weneckiej, jest obecnie 84; klasztorów 2,382, a w tej liczbie 658 należy do zgromadzeń żebrzących; zakonników i zakonnic liczy się 63,239 osób. Nic łatwiejszego, jak wyobrazić, ile pocisków spadnie za to na Pisanellogo, jakkolwiek strona przeciwna oskarża go o zbytek umiarkowania.

— Dziennik turyński „Italia“ powiada, że papież jest niebezpiecznie chory. W dniu 7 marca gorączka była słabsza, ale tegoż dnia wieczorem tak się zmogła, że o późnej porze nocy musiano posłać po doktora jego świątobliwości, p. Viale-Preta.

— „Indépendance Belge“ donosi, że według wiadomości wiarygodnych otrzymanych z Rzymu choroba papieża przybrała zatrważający charakter.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

BERLIN, piątek 18 marca wieczorem. Donoszą z głównej kwatery pruskiej, że wycieczka Duńczyków na Rakebull została odpartą przez brygadę pruską Goeben.

Brygady Roeder i Canstein, oraz trzeci batalion strzelców zdobyły Osterduppel i Westerduppel; strat Prusaków wynosi najniższ 100 ludzi; Duńczycy bili się walecznie, lecz wzięto im trzystu jeńców.

BERLIN, niedziela 20 marca. Wczoraj, w obecności królewicza następcy pruskiego, księcia Albrechta i księcia Hohenzollern wykonano wzięcie pod Fredeiricję i obóz oszańcowany. Przdowe czaty duńskie odparto w bastjony twierdzy.

Sprzymierzeni wybrali miejsca dla usypania działobitni; przyszło im wytrzymać bardzo silny ogień z twierdzy i z kanonjerskich szalup. Studnitz i Bulow kapitan pruscy są ranieni, ostatni nieszkodliwie; prócz tego stracono dwóch w zabitych i 10 rannych; strata Austrjaków była nieznacząca.

D Z I A Ł L I T E R A C K I.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Pan Kreilsheim, w „Agronomische Zeitung“, zwraca szczególną uwagę gospodarzy na użycie maki kościanej na nawóz, skutków którego wielokrotnie w praktyce doświadczył. Oto są jego własne słowa: „Przed kilku laty, mówiąc o sztucznych nawozach, wypowiedziałem myśl, że gospodarstwo bez irygacji łąk i sztucznych nawozów, przy braku środków pobocznych, koniecznie upaść musi. Od tego czasu fakta sprawdziły słowa moje. W jednej z niedawnych moich podróży, zwiedziłem miejscowości, noszącą cały pozor rozwiniętej kultury, gdzie przeciwieście całe obszary znalazłem świeżo zasadzone młodocianym lasem. Zdziwiony, śledziłem przyczyny tego postępowania, i dowiedziałem się, że to praca samych włóscian, którzy przekonawszy się, że ich pola produkcji zbożowej nie przynoszą im dawniejszego dochodu, zasadzili je droższym dla nich lasem. Jasno tu widzimy wyniszczone pola, które zubożone zostały przez grabieżny systemat gospodarowania, powracający ziemi tylko samą słomę, i oto mieszkańcy zmuszeni uprawiać las, aby korzystać z odżywności głębszych warstw ziemi, aż nareszcie, kiedy się i te wyczerpną i las rość przestanie, co konieczne z czasem nastąpić musi, ziemia zamieni się w pustynię, a mieszkańcy przesiedlić się muszą. Widzimy taki fakt już spełniony w Bawarii, toż samo spotykamy w niektórych miejscach w Odenwalden, gdzie obszerne, niegdyś urodzajne pola, dziś stanowią zaledwie nędzne owce pastwiska, a stojące jeszcze, pozostałe z dawnych czasów obszerne budowle, świadczą, że tu były kiedyś folwarki i kwitła produkcja roślinna.

Wszędzie, gdzie jest możliwość i obfitość dowozu środków nawozowych z zewnątrz, tam urodzajność gruntu powiększa się i rola z natury licha, wkrótce zamienia się w bogatą i żyzną, jak to widzimy w okolicach Munchen i Nurnbergu i w. i.

Potem, cośmy wyżej powiedzieli, samo z siebie rodzi się pytanie, jak powinni postępować ci gospodarze, którzy nie mają dowozu skądinąd, a pragną powiększać siłę swoich gospodarstw? Jedyna odpowiedź — umiejętne korzystanie z wszelkich surrogatów nawozowych. Zarzuci może ktokolwiek, że one zbyt szybko działają, tēm lepiej, odpowie każdy Anglik, mój kapitał przedzę się wróci do mojej kieszeni. W ogóle nawozy sztuczne mają ogromną przyszłość przed sobą, (naturalnie, że one będą zawsze i być powinny, jako środki pomocnicze, przy użyciu głównem nawozu chłevnego), w szybkości ich działania właśnie znajduje się cała ich wartość. Stawię tutaj dwa przykłady z własnej praktyki. — mówi pan Kreilsheim, — jeden majątek nabyty przezemnie w Gant, mimo wszelkich usilowań i starań, dawał bardzo mały dochód dopóty, póki przed siedmiu laty nie urządziłem przy młocarni niewielkiego kościanego mlynu. Jakby czarodziejską siłą zmieniła się postać rzeczy: zasiewy koniczyzny, nawiezione mąką kościaną, zaczęły dawać bogate ukosy, również piękne były urodzaje następujących po niej plodów; już przed dwoma laty dopiętem swego celu, doprowadzając majątek do stanu takiego, że mogłem go wydzierżawić na obu-stronnie dogodnych warunkach za bardzo wysoką stosunkowo cenę. Drugi wypadek był następujący: wypadło mi zasieć wielką przestrzeń pola jęczmieniem, nie zważając na wszystkie protestacje służących i rządcey, wynoilem pole tak silnie, że chłevnego nawozu ledwie mi wystarczyło na 3/4 pola, na gruncie zaś pozostałym, na jedną jego połowę użyłem surowej maki kościanej, po dwanaście pudów na dziesięcinę, na drugą zaś maki z kości parowanych, używając jej tylko sześć pudów na dziesięcinę. Z początku posiewy na polu nawiezionem chłevnym nawozem, pokazały się pyszne, na części zaś nawiezionej mąką kościaną tempo wzrastały; lecz wkrótce roślinność zaczęła się i tu silniej rozwijać i wkrótce posiewy nawiezione mąką kościaną, o wiele wyprzedziły pierwsze. W jesieni całe pole nawiezione znowu mąką kościaną, używając połowę jej zwykłej proporcji, i urodzaj z tēj części pola, które było tak silnie w roku zesłym nawiezione nawozem chłevnym, niezmieł się zgola nie różni od sprętu otrzymanego

— Между многочисленными и по большей части неудачными попытками устройства пригодной машины для выкапывания изъ земли клубней картофеля, заслуживающей, какъ кажется, особеннаго вниманія механиковъ и сельскихъ хозяевъ, по своей основной мысли, снарядъ, предложенный для упомянутой цѣли Конверсомъ (Conver),

Сущность его устройства заключается въ слѣдующемъ: Наклонно лежащая, снабженная спереди острымъ лемехомъ, рыхлительная труба, поднимаетъ при движеніи приращенной лошади всю полосу земли, наполненную клубнями картофеля. Внутри трубы вращающаяся спираль поднимаетъ землю вмѣстѣ съ клубнями вверхъ, при чемъ земля проваливается чрезъ рыхлотку, а картофель высматывается изъ задняго конца снаряда. Разумѣется, что и при работѣ этою машиною, какъ и при большей части картофеле-уборочныхъ снарядовъ, ботва должна быть предварительно срубана прочь.

ЕЛЕНА ІОАННОВНА, ВЕЛИКАЯ КНЯГИНЯ ЛИТОВСКАЯ И КОРОЛЕВА ПОЛЬСКАЯ.

(ИСТОРИЧЕСКІЙ ОЧЕРКЪ).

(Продолженіе).

На прошальной аудіенціи великихъ литовскихъ пословъ, Царь имъ сказалъ: „Петръ (Вѣлый) и Станиславъ (Гаштольд)! По милости Господней мы утвердили договоръ о мирѣ съ братомъ и зятемъ нашимъ Александромъ. Общанное нами исполнимъ. Мои послы свидѣтелями будутъ его клятвы.“

Въ договорѣ о вѣчномъ мирѣ, заключенномъ въ Москвѣ литовскими послами и клятвенно 7 февраля утвержденномъ, Іоаннъ именовавъ „Государемъ всей Руси, Великимъ Княземъ Владимірскимъ, Московскимъ, Новгородскимъ, Псковскимъ, Тверскимъ, Югорскимъ, Пермскимъ, Болгарскимъ и иными.“

9 марта, изъ Москвы отправлены въ Вильно князья Василій и Симеонъ Ряполовскіе и другія лица, обмѣняться грамотами, принять отъ Александра присягу въ ненарушимости мира и поднести ему обычные оброчальныя подарки (*). И по пріѣздѣ московскихъ пословъ въ Вильно, Александръ, въ присутствіи пословъ далъ присягу въ ненарушимости мира; относительно же сохраненія Еленою православія хотя и далъ грамоту, но уклончиво, такъ какъ имѣла болѣе въ виду исполнить волю римскаго папы, чѣмъ данное имъ обещаніе московскому Царю. Когда наши послы не приняли поводу грамоты, тогда Александръ обещалъ прислать новую ее своими послами. И дѣйствительно, 12 сентября того же года прибылъ въ Москву великій маршалъ литовскій Янъ Литаворъ Хрептовичъ съ благодарностію за соизволеніе на бракъ и съ грамотою о неизмѣнности вѣры великой Княгини однако и въ сей последней грамотѣ было прибавлено: „Если великая княгиня Елена сама захочетъ принять римскую вѣру, то ей въ томъ не препятствовать.“ Царь, прочитавъ эти строки, до того рассердился, что готовъ былъ прекратить все сношенія съ Александромъ. Хрептовичъ, увидѣвъ, что такимъ образомъ уничтожились въ надежды Литвы на миръ, поспѣшилъ въ Вильно.

Александръ за тѣмъ немедленно прислалъ въ Москву литовскаго писаря Адама съ новою грамотою, извѣщая, что прелія хотя была написана и по данной формѣ, но „сѣмъ положимъ были то на воли княжны и Римскій и Греческій законъ.“

Въ послѣдней грамотѣ опредѣлительно сказано: „Дали сѣмъ сей нашъ листъ на то, что за мене далъ свою дочеръ Елену, и намъ его дочери не нудити къ Римскому закону, держати ей свой греческій законъ.“ Іоаннъ тогда вѣсколю успокоился; неприкосновенность Елениной вѣры была обезпечена.

6 января 1495 г., блистательное литовское посольство прибыло въ Москву за невестой. Государь, выслушавъ рѣчь пословъ, сказалъ: „Государь вашъ, братъ и зять мой восхотѣлъ прочной любви и дружбы съ нами. Да будетъ! Отдаю за него дочь свою. Онъ долженъ помнитъ условіе, утвержденное его печатомъ, чтобы дочь наша не перемѣнила закона ни въ какомъ случаѣ, ни принужденно, ни собственною волею. Скажите отъ насъ брату и зятю нашему, чтобы онъ ради насъ велѣлъ нашей дочери, а своей Великой Княгинѣ поспѣшати церковь нашего Греческаго Закона на переходъ у своего двора у ее здоровья, чтобы ей близко къ церквѣ ходити, а его бы жалованье къ нашей дочери намъ добро слышати.“ Ниже сего увидимъ, что Александръ и не думалъ вынудить этого условія. (**)

13 января, по совершеніи литургіи въ Кремлевскомъ Успенскомъ соборѣ, Іоаннъ повелѣ восемнадцатилѣтнюю свою дочь (она родилась въ 1476 году) подъ руку и у дверей передавалъ ее посламъ. Простившись съ родителями и со всеми, Елена сѣла съ сани, окруженная послами и свитою. Съ матерью своею, Царицею Софьею Фоминичною провела еще два дня въ Драгомилловѣ (нынѣ Дорогомиловѣ), слобода въ Москвѣ, по тракту въ Смоленскъ; произвождая это слово отъ: „дорога къ милому“. Царевичъ Василій Іоанновичъ давалъ тамъ пиръ, и самъ Царь пріѣзжалъ туда два раза, наставлялъ и обнявъ свое милое дѣтище. Юною Царевну поспѣшно готовили къ разлукѣ. Процѣпавъ въ послѣдній разъ Іоаннъ благословилъ дочь иконою и вручилъ ей послѣднюю письменную память слѣдующаго содержания: „Память Великой Княгини Елены. Къ Латинской божицѣ не ходити, а ходити къ своей церкви; захочешь поспѣшати божицу, или монастырь Латинскій, можешь поспѣшати разъ, или два, а болѣе не ходи. Если твоя свекровь (королева Елизавета) поидетъ, и велитъ тебѣ идти съ собою, проводи ее до божицы и вѣжливо отпроси въ свою церковь, отнюдь не входя въ божицу.“ (***) Этими Царь хотѣлъ внушить дочери, какимъ образомъ она можетъ сохранить свою вѣру, не подвергаясь особеннымъ несприятностямъ.

Мысль о томъ, что католическое духовенство и лица, окружающія Александра, если не онъ самъ, не оставятъ въ покоѣ Елену и вселюхъ будутъ стараться обратить ее въ католицизмъ, — мысль эта, говоримъ — ни на минуту не оставляла великаго Монарха, истого ревнителя православія. Не опасался Царь

Александра, который былъ скорѣе слабъ, чѣмъ настойчивъ; но опасался происковъ католическаго духовенства. Литовскіе вельможи православнаго исповѣданія, которыхъ тогда въ Вильнѣ было не мало („много на его милости дворъ княжить и панять Гречкаго закона“, сказано между прочимъ въ отказѣ посла нашему Телешову (*)), желая себя самихъ оградить отъ притязаній латинскаго духовенства, извѣстили московскихъ пословъ, что папа, дозволивъ Александру сочетаться бракомъ съ Еленою, обращеніе ея въ латинскую вѣру предоставилъ времени и обстоятельству. По этому понятію, отчего Іоаннъ, обо всемъ этомъ предвѣдомленный, при всякомъ случаѣ напоминалъ о неизмѣнности вѣры.

Поручивъ князю Симеону Ряполовскому главный надзоръ надъ Царевною въ пути, Государь далъ ему инструкцію, какъ она должна одѣваться въ пути, отнюдь не носить польскаго платья, а постоянно носить русское; гдѣ и въ какихъ церквахъ молиться и прочее. Въ тайномъ же наказѣ, данномъ Ряполовскому велѣно требовать, чтобы Елена вѣчалась въ русской одеждѣ, въ православной церкви, и во время брака, при вѣнчаніи священника о томъ, согласна ли она отдать руку свою Александру, отвѣчала: „Любимъ, и не оставлю мнѣ его до живота, ни кося ради болѣзни, кромѣ Закона, держати мнѣ Греческій, а ему не нудитъ меня къ Римскому.“ (**)

ЛИТЕРАТУРНАЯ ЛѢТОПИСЬ.

Lettres, instructions et mémoires de Colbert, publiées par Pierre Clément. Paris 1863.
Souvenirs de lord Holland et journal de mistress Elliott, traduits de l'anglais. Paris 1863.
Geschichte Oesterreichs seit dem Wiener Frieden 1809. Von Springer. Leipzig 1863.
Histoire de la Restauration, par Alfred Nettement. T. III. Paris, 1863.
Suez Canal, report of Hawkshaw to the Egyptian Government. 1863.
Le Sentiment du Gracieux, par L. Dumont. Paris 1863.

Петръ Клеманъ, известный своимъ сочиненіемъ о Колбертѣ, предпринялъ сборникъ разныхъ матеріаловъ, относящихся къ дѣятельности знаменитаго министра. Первый томъ этого сборника, обнимающій годы отъ 1,650 по 1,661, изображаетъ Колберта еще на первыхъ ступеняхъ его общественной дѣятельности: онъ еще не занялъ своего министерскаго мѣста; онъ только еще устраиваетъ свои дѣла, кидаетъ торговлю, и мало по малу, приобщается благосклонности и довѣрію Мазарини. Его государственныя умъ обнаруживается еще не въ правительственныхъ мѣрахъ, въ которыхъ ему принадлежить и инициатива, и исполненіе, но въ совѣтахъ, указаніяхъ и отвлеченныхъ разсужденіяхъ, изложенныхъ въ письмахъ къ Мазарини. Деталь и некоторые родевинныя Колберта, занимавшія значительныя административныя мѣста. Но въ этихъ уже совѣтахъ, нерѣдко указывающихъ на очень рѣзкія мѣры, обнаруживается тотъ принципъ чрезвычайнаго уваженія къ королевской власти и нерасположенія къ парламенту и генеральнымъ штатамъ, который постоянно былъ проводимъ Колбертомъ въ послѣдствіи, и доставлялъ ему милость Людовика XIV. Дальнѣйшіе томы изданія, которыхъ будетъ еще три или четыре, раскроютъ дѣятельность Колберта въ дѣлующуюся пору и притомъ постоянно словами собственными его писемъ и другихъ бумагъ.

Воспоминанія Лорда Голланда и дневникъ г-жи Эллиотъ — составляющіе новый томъ бібліотечнаго изданія, относящагося къ французской исторіи, издаваемой подъ редакціей Ф. Баррьера. Оба автора не французы. Они разсказываютъ событія не какъ дѣтели, а какъ свидѣтели-очевидцы. Ихъ записки относятся ко времени первой революціи; оба автора возмущаются ея крайностями; особенно рѣзки въ этомъ отношеніи отзывы г-жи Эллиотъ, которая сама едва не сдѣлалась ея жертвой; только паденіе Робеспьера спасло ее отъ смерти, къ которой она была уже приговорена. Преступленіе ея заключалось въ томъ, что она была знакома съ нѣкоторыми лицами, близкими ко двору. Въ 1789 году она была довольно коротка съ герцогомъ Орлеанскимъ и тѣсно указывала ему на ложный образъ его дѣйствій въ политикѣ. Ходатайство г-жи Эллиотъ спасло нѣсколькихъ изгнанниковъ; но въ послѣдствіи того она была обвинена въ интригахъ въ пользу роялистовъ и арестована. Особенно любопытенъ ея разсказъ о ея пребываніи въ рѣзкихъ тюрьмахъ.

Воспоминанія лорда Голланда менѣе личныя; они касаются цѣлаго періода, отъ 1791 года до смерти Наполеона. Авторъ воспользовался своей дипломатической карьерой, чтобы написать остроумный очеркъ событий этой знаменитой эпохи.

Исторія Австріи Шпрингера, принадлежащая къ известному собранію „Исторіи государствъ новѣйшаго времени“, издаваемому Карломъ Бидерманомъ, отличается и яснымъ, скатымъ изложеніемъ, и множествомъ новыхъ свѣдѣній. Ничто, чѣмъ обладаетъ нѣмецкая литература по новой исторіи Австріи — даже не исключая „Современной исторіи“ Адольфа Шмидта — не можетъ равняться съ этой книгой. Конечно, оффиціальныя источники не были доступны либеральному автору; но онъ пользовался очень важными частными сообщеніями, а также впервые въ нѣмецкой исторической литературѣ воспользовался венгерскими протоколами имперскаго сейма, равно какъ и еще менѣе доступными актами чешскаго и австрійскаго земскаго сейма. Авторъ вѣрно описываетъ хроническіе финансовыя кризисы Австріи съ ихъ неизмѣримымъ вліяніемъ на хозяйство и нравственность народа — на основаніи работъ имперскихъ финансовыхъ чиновниковъ и съ большимъ знаніемъ дѣла. Такъ же безпристрастно и удовлетворительно обработалъ онъ венгерскіе отношенія къ имперіи, естественно съ теплымъ участіемъ, къ этому народу.

(Оконч. впереди).

С М Ъ С Ъ.

Недавно, въ судѣ парижской полиціи въ качествѣ свидѣтельницы приглашена была молодая красивая дѣвушка. Президентъ сперва спросилъ ея фамилію, званіе и наконецъ родъ занятія. — „Падаю въ обморокъ“, едва слышнымъ голосомъ отвѣтила дѣвушка. Судья немедленно подалъ ей стулъ и жалъ, пока она не придетъ въ себя; за симъ повторилъ свой вопросъ: дѣвушка опять отвѣчала: „падаю въ обморокъ“. Ей поднесли стаканъ воды, но она не приняла его и просила, чтобы ее далѣе допрашивали. Вы

него зъ грунту, кѣтъ отъ пяти латъ вѣале не былъ навожонъ и отрималъ тилко въ ciągu двѣхъ латъ выжѣ означеннаго ілошъ мѣки косянціе.

— По тилу такъ личныхъ и по вѣкшѣй части безсудетныхъ усилуваніяхъ урѣдженія машины до выкопыванія картофли дѣлшъ сѣдѣющѣй, здае сѣ, же ідеа засѣднѣца одгаднѣтѣа зостала, і стадъ тежъ прызрѣдъ Conovera заслугуе зѣ всѣхъ млар на уваге господары і механиковъ.

Механизмъ tego przyrządu jest następny: pochyło osadzona, opatrzona z przodu ostrym lemiechem, kratowa trąba, podejmując za pomocą siły zaprzężonych koni całą radlinę ziemi napełnioną kłębami kartofli; wewnątrz trąby obracająca się w koło szrubą podejmuje ziemię wraz z kartoflami do góry, przyczem ziemia przez kratę trąby całkowicie się wysiewa, a czysta kartofla wysypuje się z drugiego końca przyrządu. Rozumie się samo przez się, że przy użyciu tej maszyny, jak i do każdego innego do kopania kartofli służącego przyrządu, łączny kartoflane powinny być pierwsi skoszone i z pola uprzątnięte.

T. S.

HELENA, WIELKA KSIĘŻNA LITEWSKA I KRÓLOWA POLSKA.

(SZKIC HISTORYCZNY).

(Dalszy ciąg. Ob. N. 27)

Na pożegnalnym posłuchaniu danym posłom litewskim, Car rzekł do nich: „Piotrze (Biały) i Stanisławie (Gasztold), z łaski Bożej zatwierdziłmy traktat pokoju z bratem i zięciem naszym Aleksandrem. Obietnice nasze spełnimy. Moi posłowie będą świadkami jego przysięgi.“

W traktacie wiecznego pokoju zawartym w Moskwie przez posłów litewskich i oprysyżonym uroczyscie 7 lutego, Jan nazwał siebie: „Władcą wszech Rosji, wielkim księciem Włodzimierskim, Moskiewskim, Nowgorodzkiem, Pskowskim i innych.“

Dnia 9 marca z Moskwy wysłani zostali do Wilna książęta Bazyli i Symon Rjapółowscy i inni, dla wymiany traktatów, dla przyjęcia od Aleksandra przysięgi na niezachwianie dotrzymać warunków, oraz dla złożenia mu zwykłych przedślubnych upominków. *) Po przybyciu posłów moskiewskich do Wilna, Aleksander w ich obecności poprzysiągł uroczyscie, że póki niezachwianie zachowa; co się zaś tyczy nieetykalności prawosławnego wyznania Heleny, chociaż i wydał na to list zaręczny, lecz dwuznacznie brzmiący, ponieważ miał więcej na myśli spełnienie woli ojca sw. aniżeli wyrażne zobowiązanie swoje względem Cara moskiewskiego. Kiedy w skutek tego posłowie nasi nie przyjęli dyplomatów, wówczas Aleksander obiecał przysłać inny przez własnych posłów. Rzeczywiście też 12 września 1494 r. przybył do Moskwy wielki marszałek litewski Jan Littawor Chreptowicz z wynurzeniem wdzięczności za zgodzenie się na ślubny związek i z dyplomatem zaręczającym nieetykalność wiary wielkiej księżny Heleny, jednakże i w tym ostatnim dyplomie wyrażony był dodatek: „Jeżeli wielka księżna Helena sama zechce przyjąć wiarę rzymską, w takim razie nie ma nikt jej przeszkadzać.“ Car, przeczytawszy te wyrazy, uniósł się do tego stopnia gniewem, że już chciał zerwać wszystkie stosunki z Aleksandrem, Chreptowicz zaś widząc, że w ten sposób spełniby wszelkie nadzieje Litwy na pokój, pośpieszył do Wilna.

Aleksander więc niezwłocznie po tym przysłał do Moskwy pisarza litewskiego Adama, z nowym dyplomatem, usprawiedliwiając się, że chociaż uprzedni napisany był wedle danej formy, „lecz zostawiliśmy to do woli księżnej pozostać w Greckim lub przyjąć Rzymskie wyznanie.“

W tym ostatnim dyplomie znajdujemy następujące wyrażenie: „Daliśmy ten nasz list na to, żeście wydali za mnie swoją córkę Helenę, i my nie będziemy zmuszać do przyjęcia wiary rzymskiej, twej córki, której wolno będzie zostawać w swej greckiej wierze.“ Jan wówczas nieco się uspokoił, gdyż nieetykalność wyznania Heleny była zaręczona.

Dnia 6 stycznia 1495, świetne poselstwo litewskie przybyło do Moskwy po narzeczoną. Cesarz, występując z przemową posłom, rzekł: „Pan wasz a brat i zięć mój zaprzagnął trwałej miłości i przyjaźni z nami. Niech się temu stanie zadość! Oddaję mu córkę moją. Powinien pamiętać na warunek, stwierdzony jego pieczęcią, że córka nasza nie ma w żadnym razie przemieniać wiary, ani z musu ani z dobrej woli. Powiedzieć od nas bratu i zięciowi naszemu, żeby przez wzgląd na nas rozkazał zbudować dla córki naszej a swojej wielkiej księżny „cerkiew naszego greckiego zakonu, w przejściu ze swego zamku do jej komnat, ażeby jej blisko było chodzić do cerkwi, a będziemy z przyjemnością słyszeć o jego żywości dla naszej córki.“ Zobaczymy niżej, że Aleksander ani myślał spełnić tego warunku. **)

13 stycznia po odprawieniu liturgii w kremlimskim Uspenskim soborze, Jan poprowadził pod rękę osmnaścieletnią córkę swoją (urodzoną się w 1476 r.) i u wyjścia oddał ją posłom. Pożegnawszy się z rodzicami i ze wszystkimi krewnymi, Helena wsiadła do sani, otoczona dokoła przez posłów i towarzyszący jej orszak. Z matką swoją, Cesarzową Zofją Fomiczną, przepędziła jeszcze dwa dni w Dragomilowie (dziś Dorogomilowo), słoboda pod Moskwą, na trakcie smoleńskim; wyprowadzając tę nazwę od słów „droga do miłego“. Carewicz Bazyli Joannowicz występował tam z uczcią, i sam Car przyjeżdżał tam dwa razy, ażeby dać ostatnie rady i pożegnać swoje najmilsze dziecko. Młoda carówna stopniowo przygotowywano do rozłąki. Zegnął się po raz ostatni, Jan pobłogosławił swoją córkę obrazem i wręczył jej ostatnią pismienią pamiątkę, następującą treść: „Pamiętajka dla wielkiej księżny Heleny. Do kościoła łacińskiego nieuczęszczać, a chociaż tylko do swojej cerkwi; gdy zechcesz zobaczyć kościół lub klasztor łaciński, możesz obejrzeć raz jeden lub dwa razy, a więcej niechoć. Jeżeli twoja świerka (królowa Elżbieta) pójdzie i każe ci iść razem z sobą, przeprowadź ją do kościoła i grzecznie wypros się do swojej cerkwi, i oddaj niechoć do kościoła.“ ***) Przez to Car chciał wrzucić córkę swoją, jakim sposobem może wytrwać w swojej wierze, bez narażenia się na szczególniejsze nieprzyjemności.

Myśl o tem, że katolickie duchowieństwo i osoby otaczające Aleksandra, jeżeli nie on sam, nie zostawią w spokoju Helenę i wszelkimi sposobami usiłować będą nawrócić ją do katolicyzmu, — myśl ta powtarzała się, ani na chwilę nie opuszczała wielkiego monarchy, prawdziwego orędownika prawosławia. Car nie oba-

wiał się Aleksandra, którego raczej o słabość aniżeli o natęczywość posadzić można było; lecz lękał się zabiegów katolickiego duchowieństwa. Znakomitsi panowie litewscy greckiego wyznania, których nie mało wówczas było w Wilnie („wielu na dworze jego miłości książąt i panów greckiego wyznania“, powiedziano między innymi w instrukcji posłowi moskiewskiemu Teleszowi (****), chcą odeprzeć roszczenia łacińskiego duchowieństwa, uwiadomili posłów moskiewskich, że papież, pozwoiliwszy Aleksandrowi zaślubić Helenę, nawrócenie się jej na wiarę łacińską zostawił czasowi i okolicznościom. Łatwo więc pojąć, da czego Jan, uprzedzony o tem zawczasu, przypominał w każdym razie warunek nieetykalności wiary.

Poleciwszy księziowi Symeonowi Rjapółowskiemu wyłączone opiekowanie się Carówną w drodze, Cesarz dał mu instrukcję jak się ma ubierać w drodze, ażeby nie przebrała się po polsku, lecz ciągle nosiła strój rosyjski, oraz wyliczył w jakich cerkwiach ma się modlić. W tajnej zaś instrukcji, danej Rjapółowskiemu rozkazano żądać, ażeby Helena brała ślub w rosyjskim stroju, w cerkwi prawosławnej, i podczas ślubu, na zapytanie kapłana o to, czy zgadza się oddać rękę swoją Aleksandrowi, ażeby odpowiedziała: „Miłować go będę i nie porzucę aż do śmierci, dla żadnej choroby, wyjąwszy wyznania, wyznawać będę grecką wiarę, a on nie ma mnie zmuszać do wiary rzymskiej (****).“ (D. c. n.)

KRONIKA LITERACKA.

1) Lettres, instructions et mémoires de Colbert, publiées par Pierre Clément. Paris 1863.
2) Souvenirs de lord Holland et journal de mistress Elliott, traduits de l'anglais. Paris 1863.
3) Geschichte Oesterreichs seit dem Wiener Frieden 1809. Von Springer. Leipzig 1863.
4) Histoire de la restauration par Alfred Nettement. T. III. Paris 1863.
5) Suez Canal, report of Hawkshaw to the Egyptian Government 1863.
6) Le Sentiment du Gracieux par L. Dumont. Supériorité des arts modernes sur les arts anciens par Eugene Véron. Paris 1863.

Piotr Clément, znany autor dzieła o Colbercie, powziął myśl wydawania rozmaitych матеріаловъ, odnoszących się do działalności na widowni publicznej znakomitego ministra. Pierwszy tom tego zbioru, obejmujący lata 1650 do 1661, przedstawia początkowe jeszcze kroki Colberta w zawodzie publicznym; nie zajął on był jeszcze posady ministra, lecz urzęda majątkowe swoje sprawy, rzucił handel i pozwolił sobie wględy i zaufanie Mazzariego. Jego rozum polityczny wykazuje się jeszcze nie w środkach rządowych, których inicjatywa i wykonanie wprawdzie do niego należało, lecz w radach i pomysłach odwranych wypowiedzianych w listach do Mazzariego, Lottellier i do niektórych swoich krewnych, zajmujących posady administracyjne. Lecz w tych radach często podających doraźne środki, przemaga zasada nadzwyczajnego poszanowania władzy królewskiej, niechęć do parlamentu i stanów państwa, zasada, którą później Colbert ciągle wprowadzał w życie i tem zasłużył na szczególniejsze względy Ludwika XIV. Dalsze tomy dzieła, a będzie ich trzy lub cztery, odsłonią czynności Colberta w najświetniejszej jego epoce, charakter i najskrytsze myśli wypowiedziane słowami własnych jego listów i innych ważnych dokumentów.

Pamiętniki lorda Holland i dziennik mistress Elliott składają nowy tom biłoteki pamiętników dotyczących historii francuskiej, wydawanej pod redakcją F. Barriera. Obaj autorowie nie są francuzami. Opowiadają wypadki dziejowe, nie jako osoby działające, lecz raczej tylko jako świadkowie naoczni. Pamiętniki ich opisują czasy pierwszj rewolucji, obu autorów oburzają jej ostateczności; pani Elliott szczególnie, która sama omal nie padła ofiarą rozruchów, nadzwyczaj się ostro o nieb odzywa; upadek Robespiera tylko wywołuje ją od śmierci, gdyż była już skazaną na gilotynę. Jedynym zaś jej wykroczeniem było to tylko, że znała kilka osób należących do (wora Ludwika XVI. W roku 1789 była w bardzo blizkiej zażyłości z księciem Orleńskim i naprośnie wykazywała mu jego niezręczne postępowanie w polityce. Wprawdzie wstawienie się pani Elliott ocaliło życie kilku wygnancom, lecz skutkiem tego obwiniono ją o knowania na korzyść rójalistów i osadzono w więzieniu. Najciekawszym ustępem w jej opowiadaniu jest opis pobytu w kilku więzieniach.

Pamiętniki lorda Holland mniej tchną osobistością, opisują one cały період od r. 1791 do śmierci Napoleona. Autor skorzystał ze swj kariery dyplomatycznej, aby skroślić dowcipnem piórem rys wypadków tej słynnej epoki.

Historia Austrii odr. 1809 Springera należy do znanego zbioru „Historji państw nowszych czasów“, którą wydaje Karol Biedermann. Książka ta odznacza się jasnym i wglęzym wykładem, a razem maństwem nowych wiadomości. Ani jedno z dzieł dotyczących nowożytnych dziejów Austrii, w które tak obficie literatura niemiecka, nie wyjąwszy nawet „Historji Spółczesnej“ Adolfa Schmidta, nie da się porównać z tą książką. Ma się rozumieć, że źródła rządowe były dla autora nieprzystępne, lecz skorzystał on z bardzo ważnych prywatnych wiadomości, i pierwszy raz w literaturze historycznej niemieckiej użył do swych badań, wglęperskich protokołów sejmu ziemskiego. Autor dokładnie opisuje chronologicznie przesilenia finansowe Austrii i ich ogromny wpływ na gospodarstwo krajowe i moralność narodu — opierając się w tem z wielką znajomością rzeczy na sprawozdaniach urzędników cesarskiego ministerjum skarbu. Z takąż samą bezstronnością i równie wyczerpująco opracował on obraz stosunków Węgier do cesarstwa i skroślił go z tem gorącym współczuciem, na jakie zasługuje ten naród. W ogóle praca pana Springera jest najpiękniejszym dowodem gruntownej znajomości dziejów i daru wykładu. (D. n.)

ROZMAITOŚCI.

— Niedawno wezwano przed sąd poljei paryżkiej, na świadka, pewną młodą przystojną pannę. Prezydent zapytał ją naprzód o nazwisko, stan, a w końcu o rodzaj zajęcia. Ledwie słyszany głosem odrzekła młoda osoba: „młde je.“ Sędzia podał jej natychmiast krzesło i czekał póki przystojność nie wróci. Wróciła znowu ją o to samo; zapytał, panna znowu odpowiedziała „młde je.“ Podano jej szklankę wody, lecz odrzekła, że wcale jej nie potrzebuje, i prosi, ażeby ją dalę badano. — Nieodpowiedziałaś mi jeszcze pani na pierwszy punkt. Pytałem pa-

(*) Летопись Даниловича, стр. 274.
(**) Сбор. Мухомова, стр. 72 и 78. Карамзинъ Ист. Гос. Рос. т. VI стр. 238.
(***) Летопись Даниловича стр. 277. Ист. Гос. Рос. Карамзина т. V, стр. 239.

(*) Сбор. Мухомова, стр. 106.
(**) Дѣла польскія, Карамзинъ, т. VI, прим. 400, 401. Летопись Даниловича стр. 277.

(*) Даниловичъ, Скарбеевъ до дѣлѣвъ Литвы стр. 274.
(**) Зборникъ Мухомова Т. II стр. 72 78. Карамзинъ, Ист. государства рос. Т. VI стр. 238.
(***) Даниловичъ, Скарбеевъ 277 стр. Карамзинъ Н. Р. Росс. 239 стр. Т. V.

(****) Зборникъ Мухомова, стр. 106.
(****) Карамзинъ, справы Польскія, Т. VI, Увага 400 и 401. Скарбеевъ Даниловича Т. II стр. 277.

заобработанные Парижскими врачами, братьями Мари, жители получившие на улице Арбаст-Секс, под № 44. Получена ими привилегия на 15 лет. Эти биты излучают радикально висякого рода грыжи. Многочисленные опыты, сданные врачами французского факультета, доказали, что биты гг. Мари полезнее всех перевязок, досел изобретенных, как в отношении отличного поддержания грыж значительного объема, так и по своему электрическому действию, превосходя излучаемому этот недуг. Они сжигивают и приводят в нормальное состояние части, образующия грыжу и излучают их в очень короткое время. Получить можно в аптеках: Рукера в Лемберг, Мядянского в Краков, в аптекарском магазине Галля в Варшавѣ, а также в аптекѣ Хросцицкаго въ Вильнѣ.